

Економічні науки

УДК 666.1

Єфименко Олеся Володимирівна

судовий експерт

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

Міністерства внутрішніх справ України

Ефименко Олеся Владимировна

судебный эксперт

Харьковский научно-исследовательский экспертно-криминалистический центр

Министерства внутренних дел Украины

Yefymenko Olesya

Forensic Expert

Kharkiv Research Forensic Center of the

Ministry of Internal Affairs of Ukraine

Сафонова Тетяна Валеріївна

судовий експерт

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

Міністерства внутрішніх справ України

Сафонова Татьяна Валерьевна

судебный эксперт

Харьковский научно-исследовательский экспертно-криминалистический центр

Министерства внутренних дел Украины

Safonova Tatiana

Forensic Expert

Kharkiv Research Forensic Center of the

Ministry of Internal Affairs of Ukraine

**ХАРАКТЕРИСТИКА, АСОРТИМЕНТ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ
КЕРАМІЧНИХ ПОБУТОВИХ ВИРОБІВ В СУДОВІЙ
ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ
ХАРАКТЕРИСТИКА, АССОРТИМЕНТ И ОЦЕНКА КАЧЕСТВА
КЕРАМИЧЕСКИХ БЫТОВЫХ ИЗДЕЛИЙ В СУДЕБНОЙ
ТОВАРОВЕДЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЕ
CHARACTERISTICS, RANGE AND QUALITY ASSESSMENT OF
CERAMIC HOUSEHOLD SPOONS IN JUDICIAL COMMODITY
EXAMINATION**

***Анотація.** Розглянуто властивості керамічних виробів як основи споживчих властивостей побутових виробів. Проведено аналіз класифікації та асортименту керамічних побутових виробів. Досліджено характеристику можливих дефектів керамічних виробів.*

***Ключові слова:** керамічні побутові вироби, оцінка якості керамічних побутових виробів, судова товарознавча експертиза.*

***Аннотация.** Рассмотрены свойства керамических изделий как основы потребительских свойств бытовых изделий. Проведен анализ классификации и ассортимента керамических бытовых изделий. Исследована характеристику возможных дефектов керамических изделий.*

***Ключевые слова:** керамические бытовые изделия, оценка качества керамических бытовых изделий, судебная товароведческая экспертиза.*

***Summary.** The properties of ceramic products as the basis of consumer properties of household products are considered. The analysis of classification and assortment of ceramic household products is carried out. The characteristic of possible defects of ceramic products is investigated.*

Key words: *ceramic household products, quality assessment of ceramic household products, forensic examination.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день велика кількість товарознавчих експертиз пов’язана з вирішенням питання визначення ринкової вартості об’єкта дослідження. Подібні дослідження призначають в процесі розслідування як кримінальних проваджень, так і судових розглядів, пов’язаних із розкраданнями, підробками товарів та іншими злочинами. Експерт-товарознавець при проведенні товарознавчої експертизи керамічних побутових виробів відповідає на широке коло питань, які стосуються різноманітних характеристик досліджуваного об’єкта, сфери його застосування, стану товару, факторів збереження об’єкта або обставин, що викликали зниження його якості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оцінки якості керамічного побутового посуду висвітлювалися в працях деяких авторів, а саме: Артюх Т.М., Борщевська Ю.А., Головко М.П., Акмен В.О., Головко Т.М., Сорокіна С.В. та інших. Оскільки ринок товарів з кераміки є динамічним, він постійно корегується потребами людини і їх асортимент постійно змінюється та поповнюється. Таким чином важливого значення набуває дослідження дефектів керамічних товарів, яке впливає на загальну оцінку їхньої якості і є не достатньо дослідженим на теперішній час.

Мета статті. Проаналізувати товарознавчу характеристику керамічних побутових товарів, розглянути їх класифікацію та асортимент, основні дефекти, ознайомитись з вимогами нормативно-технічної документації до якості керамічних побутових товарів, вивчити особливості їхнього маркування, пакування та зберігання.

Основна частина. Керамічними побутовими товарами, називають вироби культурно-побутового призначення з глинистих матеріалів з різними мінеральними добавками, обпалені до каменевидного стану. Для

поліпшення споживних властивостей керамічні вироби в більшості випадків покривають тонким скловидним шаром – глазур'ю. Сучасна порцеляно-фаянсова промисловість являє собою розвинену в технічному відношенні галузь, яка ставить задачі по збільшенню обсягів виробництва посуду, розширенню і оновленню асортименту, підвищенню якості виробів. Номенклатура побутової кераміки широка. Її класифікують по будові, мірі густини, типам, видам і різновидам черепка, наявності глазури і призначенню. По будові виділяють: грубу і тонку кераміку. По наявності глазури розрізняють вироби полив'яні і неполив'яні. Вироби тонкої кераміки частіше за все виготовляють полив'яними - мають гладку, рівну і глянцевою поверхню, не пропускають воду і газу. А неполив'яні - мають шорстку, матову поверхню і пропускають воду [1].

Керамічний посуд поділяють: за щільним черепком (вироби з порцеляна, напівпорцеляна та тонкокам'яні), вироби з пористим черепком (вироби фаянсові, майолікові та гончарні). За формою - порожнисті (вази, чайники, чашки, кварта, глечики тощо), плоскі (тарілки, оселедниць, блюда, блюдця тощо). За розмірами вироби поділяють на дрібні, крупні і особливо крупні. За функціональним призначенням побутовий посуд поділяють на столовий, чайний, кавовий, закусочний, для вина, для води і пива, кухонний, господарський та іншого призначення. За комплектністю керамічні вироби бувають поштучні і комплектні [2].

Порцеляна, фаянс, напівпорцеляна, майоліка, гончарні вироби відрізняються один від одного певними властивостями. Виходячи з цього, випускають різні види виробів. У кожного з них є своє призначення. З м'якої порцеляни виробляють посуд різноманітний за формою, величиною, властивістю, красою, декорацією (чашки, тарілки, блюда, салатниці, оселедниць тощо), а також художньо-декоративні вироби (вази, підставки, попільнички, глеки, маленькі статуї, сувенірні вироби тощо). Напівпорцелянові вироби виробляють плоскими (попільнички) і

порожністими (глеки, судини для вина, келихи). Майолікові вироби представляють собою керамічні вироби з білим та слабо окрашеним пористим черепком, покриті прозорою або кольоровою глазур'ю. Гончарні вироби мають характерний цегловий окрас. По розмірах їх ділять на малорозмірні (діаметром або довжиною до 175мм і висотою до 250мм) і великорозмірні (висотою більше за 250мм) [1; 3, с. 318-321].

Асортимент фаянсових виробів ділять на посуд і художньо-декоративні вироби. Поділяють їх по формі, розмірам, комплектності тощо. Фаянсові вироби не просвічують і мають пористий черепок білого кольору з жовтавим відтінком та поділяються на 1, 2 сорти. До майолікових відносяться вироби з пористим черепком білого, коричневого, кремового, жовтого і інших кольорів, покритим кольоровою глухою або прозорою глазур'ю. Асортимент майолікових виробів в порівнянні з асортиментом фарфорових і фаянсових менш різноманітний за формою, прикрасами, призначенням і розмірами. Майолікові вироби ділять за призначенням на побутові і декоративні [1; 3, с. 320-321].

В процесі використання керамічних побутових виробів завдяки споживним властивостям задовольняються певні потреби людини. Корисність керамічних виробів для споживача визначається насамперед комплексом його функціональних, ергономічних, естетичних властивостей та надійністю. Функціональні властивості: здатність виробів вмістити і зберігати їжу і напої, легкість діставання їжі і напоїв з виробу, а також універсальність виконання обох функцій. Вироби повинні бути непроникними для їжі і напоїв і не руйнуватись під їх дією [2].

Ергономічні властивості характеризують, перш за все, зручність в користуванні керамічними виробами і комфортність та їх гігієнічні властивості. Естетичні властивості керамічних побутових товарів визначаються цілісністю композиції, раціональністю форми та інформативністю. Властивість надійності керамічних побутових виробів

визначається їх довговічністю і зберіганням. Найбільше значення має довговічність, яка характеризується фізичним і моральним зносом [4, с. 120].

Якість керамічних виробів нормується державними, галузевими стандартами і технічними умовами. У нормативно-технічній документації регламентуються фізико-технічні показники і методи їх визначення. А також конструктивні особливості та споживчі властивості виробів. Вимоги до якості фарфорових виробів регламентовані в ГОСТ 28390-99 «Изделия фарфоровые. Технические условия» [5], фаянсових виробів – ГОСТ 28391-89 «Изделия фаянсовые. Технические условия» [6]. Обидві стандарти мають зміни, які прийнято міждержавною радою зі стандартизації, метрології та сертифікації, за які проголосувала Україна. Ці стандарти нормують три групи показників: розмірні, фізико-технічні і загального вигляду [4, с. 125].

Наявність дефектів встановлюють при зовнішньому огляді виробів. Все різноманіття дефектів, що зустрічаються на керамічних виробках, ділиться на дефекти черепка, глазури і дефекти декорування [2].

При перевірці зовнішнього вигляду керамічного посуду можуть виявлятися дефекти, що негативно впливають на різні показники властивостей виробів. Вплив того чи іншого дефекту на якість виробу залежить від його виду, розташування, розміру. За цими ознаками деякі дефекти допускаються з обмеженням за кількістю, розмірами, інші - не допускаються). Кількість найменувань дефектів на одному виробі не повинно перевищувати: для першого ґатунку – 3, для другого – 6 [3].

До методів визначення показників якості продукції відносяться - вимірювальний, органолептичний, експертний, реєстраційний, розрахунковий та соціологічний. Проводячи оцінку якості керамічних побутових товарів в товарознавчій експертизі найбільш оптимальними є органолептичний та вимірювальний методи. Органолептичний метод

вимірювання якості товару - відрізняється простотою у використанні та можливістю проведення в різних обставинах, не потребує використання спеціального обладнання. Вимірювальний метод базується на інформації, яку отримують за допомогою вимірювальних пристроїв [7].

Для ідентифікації керамічного побутового посуду та його приналежності до певної групи товару, впливають: характер, повнота та чіткість маркування. Кожний керамічний виріб маркують товарним знаком. При упаковці посуду застосовують тару споживчу: коробки з картону, паперу і комбінованих матеріалів, пачки з картону, паперу і комбінованих матеріалів і пакети паперові і з комбінованих матеріалів, матеріали допоміжні, тару транспортну. Посуд транспортують усіма видами транспорту. В основному посуд транспортують у залізничних вагонах і контейнерах з написом «Обережно скло» [8].

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, слід звернути увагу, що питання оцінки якості керамічних побутових виробів є актуальними на сьогодні. Для правильної оцінки важливою є класифікація керамічних товарів, серед основних ознак яких виділяються: призначення, функціональне використання, хімічний склад, колір, спосіб формування, вид і складність декорування, форма, розмір, комплектність та вид виробу. Класифікація дозволяє ретельніше досліджувати споживчі властивості однорідних груп товарів, розробляти групові методи дослідження та оцінки рівня якості товарів. Для товарознавчого дослідження важливим також є розуміння асортименту керамічного посуду, який в залежності від способу вироблення і призначення поділяють на наступні групи: порцеляна, фаянс, напівпорцеляна, майоліка, гончарні вироби.

При проведенні судової товарознавчої експертизи керамічних виробів слід враховувати вид виробу, місце розташування та розмір дефекту, вплив дефекту на зовнішній вигляд та експлуатаційні властивості виробів. Важливим для уникнення псування керамічних виробів є

дотримання правил щодо маркування, пакування, транспортування та зберігання таких груп товарів. Врахування при оцінці якості керамічних виробів їх класифікаційних ознак, основних дефектів, правильний вибір методів дослідження дозволяє значно підвищити ефективність судової товарознавчої експертизи.

Література

1. Керамічні вироби: реферат. URL: http://4ua.co.ua/marketing/ra2bc68a4d43b88421306c36_0.html.
2. Керамічні побутові товари: реферат. URL: <https://studfile.net/preview/7375301/page:5/>
3. Кочуров А.М., Каранян К.А., Довідник продавця промислових товарів. М: Вис.школа, 1982. 399 с.
4. Головка М.П., Акмен В.О., Головка Т.М., Сорокіна С.В. Товарознавство непродуктивних товарів: Товарознавство господарчих, будівельних, косметичних товарів та товарів побутової хімії: навч. Посібник. Х: ХДУХТ, 2015. 334 с.
5. Изделия фарфоровые. Технические условия: ГОСТ 28390-89 [Чинний від 01.01.1991]. М.: Межгосударственный стандарт, 1989. 12 с.
6. Изделия фаянсовые. Технические условия: ГОСТ 28391-89 [Чинний від 01.01.1991]. М.: Межгосударственный стандарт, 1989. 15 с.
7. Якість продукції: поняття і показники, методи оцінки: реферат. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22070/.
8. Маркування, пакування, транспортування, приймання, зберігання та догляд за посудом із кераміки: реферат. URL: <https://infopedia.su/8x6fca.html>